

Tiesu izspēles kāzuss

[A] Kāzusā minētie fakti, personas un notikumi ir izdomāti. Jebkāda apstākļu vai notikumu sakritība uzskatāma par nejaušu. Lai arī kāzusa darbība noris reālā laikā, šis apstāklis nekādā mērā nenozīmē, ka kāzusa pamatā likti reāli notikumi.

[B] Kāzuss ir balstīts uz Latvijā spēkā esošajām tiesību normām uz 2017.gada 31.janvāri. Ja līdz izspēles finālam kādā kāzusā aplūkotā tiesību nozarē mainās normatīvais regulējums, tajā skaitā tiesību normas zaudē spēku vai tiek grozītas, tiek pieņemts vai stājas spēkā jauns normatīvais akts vai akti, šie grozījumi izspēļu dalībniekiem nav jāņem vērā. Ja pēc izspēļu sākuma nacionāla vai starptautiska tiesa vai tām pielīdzināma institūcija, tajā skaitā Satversmes tiesa, Eiropas Savienības Tiesa, Eiropas Cilvēktiesību tiesa, ANO Cilvēktiesību komiteja vai citu valstu konstitucionālās, augstākās vai citas tiesas, pieņem autoritatīvu skaidrojumu kādai tiesību problēmai, izspēļu dalībnieki var izmantot tajā ietvertos argumentus.

[C] Kāzusā aprakstītie viedokļi skaidro un raksturo pieteikuma iesniedzēja un valdības pozīciju. Izspēļu dalībnieku juridiskajai analīzei nav pilnībā jāsakrīt ar kāzusā aprakstītajiem pušu viedokļiem. Izspēļu dalībniekiem ir jāievēro prasījuma robežas, savukārt argumentācijas izvēlē viņi nav ierobežoti.

II

[1] Otto Sesks ir Latvijā zināms sabiedriski aktīvs pilsonis, kurš savus novērojumus publicē emuārā taisniba.net. Sevišķi aktīvi O.Sesks ir pievērsies valsts amatpersonu darbības vērtējumam, publicējot gan paša, gan lasītāju iesūtīto informāciju par iespējamiem interešu konflikta un korupcijas riskiem amatpersonu darbībā. O.Seska vēstījumi ir raisījuši plašas diskusijas sabiedrībā, un vienaldzīgo nav. Vieni kritizē O.Sesku par pārlietu sensacionālajiem virsrakstiem, peļņas gūšanu no emuārā izvietotajām reklāmām un nepietiekamu vērtību informācijas pārbaudē. Tikmēr viņa atbalstītāji uzsver, ka viņš atšķirībā no tradicionālajiem medijiem atļaujas nosaukt lietas īstajos vārdos, un jebkurā gadījumā viņa darbības mērķis attaisno izmantotos līdzekļus informācijas iegūšanai.

[2] 2016.gada aprīļa vidū Otto Sesks no kāda uzticīga lasītāja saņēma informāciju, ka Rīgas apgabaltiesas tiesnesis Pēteris Ozoliņš ir regulāri manīts atpūšamies kopā ar advokātu Jāni Liepiņu. Abus vienojot interese par daiļdārzniecību, un arī šajā pavasarī Liepiņš regulāri brīvdienās viesojas Ozoliņa Mārupes rezidencē un sniedz stādīšanas padomus, pēc tam uzkavējoties arī uz kādu viņa glāzi īpašuma verandā. Lasītājs pauda bažas par interešu konfliktu abu starpā, norādot, ka tiesnesis ar advokātu ir vienlaikus iesaistīti vairākos tiesas procesos, kas ir izskatīšanā Rīgas apgabaltiesā. Kā norādīja lasītājs, tiesnesis jau iepriekš ir trīs lietās pieņēmis advokāta aizstāvamajam labvēlīgu spriedumu, un minētā apgalvojuma pierādīšanai nosūtīja pieminētos spriedumus.

[3] 2016.gada 17.aprīlī O.Sesks, izpētot *google maps* pieejamo informāciju, secināja, ka visveiksmīgāk novērot Ozoliņa īpašumā notiekošo būtu, izmantojot Seskam piederošo bezpilota lidaparātu (dronu), ar ko varētu nofilmēt notiekošo pāri Ozoliņa īpašumam būvētajam žogam trīs metru augstumā. Neilgi pēc pusdienlaika O.Sesks ieradās īpašuma apkārtnē, un tā lidaparāts veica pāris lokus apkārt īpašuma robežām, uzņemot videoierakstu par notiekošo īpašumā. Pabeidzis filmēšanu, O.Sesks steigšus devās prom no īpašuma apkārtnes.

[4] 2016.gada 17.aprīļa novakarē emuārā *taisniba.net* tika publicēts raksts “Skandalozi! Tiesnesis Ozoliņš ar advokātu ārpus tiesu zāles apspriež izskatāmās lietas. Dalies – tautai jāzina savi varoņi!”, kam tika pievienoti trīs attēli no nofilmētā videomateriāla. Vienā no tiem redzams advokāts Liepiņš, rušināmies pa dobi, kamēr Ozoliņš turpat, atbalstījies pret lāpstu, bauda alus malku. Otrā savukārt redzams Ozoliņš stumjam ķerru uz komposta kaudzi, kamēr alus malku bauda Liepiņš. Savukārt trešajā kadrā caur nama stiklu abi nofotografēti dzeram kafiju īpašuma verandā. Attēliem pievienotajā aprakstā Sesks norāda, ka “minētie attēli apliecina to, ka Liepiņam acīmredzami “jāatstrādā” attaisnojošie spriedumi visnotaļ bezcerīgajās krimināllietās”. Aicinot lasītājus spriest pašus, Sesks rakstam pievienojis arī fotoattēlus ar tiesas spriedumiem, no kuriem vienā piemirsts aizkrāsot cietušā vārdu un uzvārdu. Visbeidzot Sesks rakstu noslēdzis ar tekstu, ka “informācija par amatpersonu privāto dzīvi iegūta tikai sabiedrības informēšanas nolūkā”.

[5] 2016.gada 18.aprīļa rītā tiesnesis Ozoliņš vērsās ar iesniegumu Valsts Policijā, norādot, ka ir aizskartas viņa tiesības uz privāto dzīvi, personas datu aizsardzību un īpašuma neaizskaramību, pieļaujot nelikumīgu viņa īpašuma videonovērošanu. Iesniegumā tiesnesis puda viedokli, ka minētās darbības tikušas veiktas apzināti, lai grautu tiesas un viņa kā tiesneša autoritāti. Turklāt šāda bezpilota lidaparāta lidināšana ap tiesneša īpašumu apdraud arī gaisa satiksmes drošību, jo tiesneša rezidence atrodas mazāk nekā 5 km attālumā no starptautiskās lidostas “Rīga”. Pamatojoties uz iesniegumu, tajā pašā dienā tika pieņemts lēmums uzsākt kriminālprocesu, un Otto Sesks tika atzīts par aizdomās turēto noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 143.panta pirmajā daļā un 145.panta pirmajā daļā.

[6] Pretēji sākotnējām aizdomām procesa virzītājs jau 2016.gada 3.jūnijā pieņēma lēmumu izbeigt kriminālprocesu, atzīstot, ka O.Seska veiktajās darbībās nav Krimināllikuma 143.panta pirmajā daļā noteiktā noziedzīga nodarījuma sastāva. Lēmumā norādīts, ka izmeklēšanā nav konstatēts, ka O.Sesks būtu iekļuvis tiesnesim Ozoliņam piederošajā īpašumā, savukārt daļā par Krimināllikuma 145.panta pirmajā daļā noteiktā nodarījuma izdarīšanu kriminālprocess ir izbeigts, secinot, ka nodarītais kaitējums nav atzīstams par būtisku. Vienlaikus nolemts krimināllietā iegūtos materiālus nosūtīt Datu valsts inspekcijai administratīvā pārkāpuma sastāva izvērtēšanai gan attiecībā uz novērošanas veikšanu tiesneša Ozoliņa dzīvesvietā, gan arī spriedumu publicēšanu, nenodrošinot personu privātās dzīves aizsardzību. Lēmums netika pārsūdzēts un stājās spēkā.

[7] 2016.gada 5.jūnijā O.Sesks iepazīnās ar izbeigtā kriminālprocesa materiāliem un konstatēja, ka laikā no 2016.gada 21.aprīļa līdz 28.aprīlim Kriminālprocesa likuma 210.panta otrajā daļā noteiktajā kārtībā ir veiktas speciālās izmeklēšanas darbības un noklausītas viņa privātās sarunas. Lietas materiāliem pievienotajā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas izmeklēšanas tiesneša 2016.gada 20.aprīļa lēmumā nepieciešamība veikt sakaru līdzekļu kontroli pamatota ar to, ka O.Seska sarunas vai nodotā informācija var saturēt ziņas par pierādāmajos apstākļos ietilpstošajiem faktiem. Turklāt pastāv aizdomas, ka persona iegūtos datus varētu izmantot vēl kādiem prettiesiskiem mērķiem, kas pārbaudāms, veicot sakaru līdzekļu kontroli. O.Sesks nolēma paļauties uz lēmumā ietvertu norādi, ka lēmumu var pārsūdzēt augstākas tiesas tiesnesim saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 337.panta otrās daļas 4.punktu, un iesniedza sūdzību par lēmumu. Rīgas apgabaltiesas tiesnesis ar 2016.gada 12.jūlija lēmumu atzina Vidzemes priekšpilsētas tiesas izmeklēšanas tiesneša lēmumu par tiesisku, norādot, ka speciālās izmeklēšanas darbības veiktas tiesiski, tiesnesis ir vispusīgi un objektīvi pamatojis lēmuma pieņemšanas nepieciešamību.

[8] Tikmēr, izvērtējot nosūtītos materiālus, Datu valsts inspekcija 2016.gada 15.jūnijā uzsāka administratīvā pārkāpuma lietvedību un 6.jūlijā nolēma saukt O.Sesku pie administratīvās atbildības, pamatojoties uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 204.⁷panta pirmo daļu, par neatļautu citas personas privātā īpašuma videonovērošanu un par nelikumīgām darbībām ar personas datiem. Proti, par tiesas sprieduma krimināllietā, kurā atspoguļots cietušā vārds un uzvārds, publicēšanu interneta vietnē. Par minētajām darbībām pieteicējam piemērots naudas sods 100 *euro* apmērā. Pieņemtajā lēmumā Datu valsts inspekcija atzina, ka O.Sesks nav uzskatāms par žurnālistu likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 23.panta izpratnē. Attiecīgi šāda publiska emuāra publicēšana internetā neattiecināma neatļautu rīcību ar personas datiem. Datu valsts inspekcijas direktors 2016.gada 5.augustā atstāja lēmumu negrozītu.

[9] Ar Rīgas pilsētas Kurzemes priekšpilsētas tiesas 2016.gada 5.septembra lēmumu Datu valsts inspekcijas 2016.gada 5.augusta lēmums tika atstāts negrozīts, tiesai saskaņā ar LAPK 289.¹³pantu nolemjot pievienoties iestādes nolēmuma motivācijai. Savukārt ar Rīgas apgabaltiesas 2016.gada 30.septembra trīs tiesnešu lēmumu rezolūcijas veidā nolemts atteikt ierosināt apelācijas tiesvedību, pamatojoties uz LAPK 289.²⁰pantā ietvertu pilnvarojumu.

[10] 2016.gada 30.novembrī pieteicējs vērsās ar pieteikumu Eiropas Cilvēktiesību tiesā, norādot uz Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 8. un 10.panta pārkāpumu. Pieteikumā pieteicējs norādīja, ka valsts, ierosinot pret viņu kriminālprocesi un nevērtējot sniegto norādi, ka visas aktivitātes tiek veiktas sabiedrības informēšanas vārdā, kā arī sodot viņu par administratīvā pārkāpuma izdarīšanu, ir pārkāpusi viņa tiesības uz vārda brīvību un žurnālista neaizskaramību. Vēl jo vairāk par tiesisku un Konvencijas 8.pantam atbilstošu nevar tikt atzīta viņa sarunu noklausīšanās kriminālprocesā. Valsts arī nav

nodrošinājusi Konvencijas 10.pantā noteikto viņa tiesību uz žurnālista avotu neaizskaramību aizsardzību, jo no viņa telefona sarunām valsts varēja uzzināt, kas pieteicējam nodeva informāciju par tiesneša neētisko rīcību. Pieteicējam arī bija kavētas iespējas efektīvi aizsargāt savas tiesības attiecībā uz veikto sakaru kontroli, jo par pieņemto lēmumu viņš uzzināja jau pēc kriminālprocesa izbeigšanās, kad pēc savas iniciatīvas iepazinās ar lietas materiāliem. Tomēr pieteicējs izmantoja pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus, apstrīdot izmeklēšanas tiesneša lēmumu, un objektīvi nebūtu pamatojama prasība pieteicējam izmantot vēl kādus alternatīvus tiesību aizsardzības mehānismus pārkāpuma konstatēšanai.

[11] Valdība savā atbildes rakstā norādīja, ka pastāv Konvencijas 35.panta ceturtajā daļā norādītie šķēršļi sūdzības par veikto sakaru kontroli izskatīšanai tiesā. Proti, pieteicējs iepriekš nacionālo tiesu līmenī nav izmantojis tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā par Konvencijas 8.pantā noteikto viņa tiesību iespējamo pārkāpumu saskaņā ar Satversmes 92.pantu un Civillikuma 1635.pantu. Attiecībā uz pieteicēja sūdzību par Konvencijas 10.panta pārkāpumu tika norādīts, ka ne katra informācijas publicēšana internetā ir atzīstama par žurnālistiku, un pieteicēja darbība nav atzīstama par tādu, kas pelnītu valsts sevišķu aizsardzību. Turklāt nav nozīmes atsevišķi vērtēt, vai pieteicējs ir vai nav atzīstams par žurnālistu, jo tas jebkurā gadījumā viņu nevar atbrīvot no atbildības par nelikumīgu personas datu izpaušanu. Latvijas valsts ir apņēmusies pievērst sevišķu rūpību personu privātās dzīves aizsardzībai, un arī konkrētajā situācijā šo datu aizsardzība un tiesas autoritātes aizsardzība ir nozīmīgāka par O.Seska vienkāršu ziņkārību par citu personu privāto dzīvi.